

Tu B'Shvat: Renewal & Rejuvenation

WIT Wednesday, February 4, 2015

ט"ו בשבט תשע"ה

1. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ב עמוד א

/משנה/. ארבעה – ראשי שנים הם. באחד בניסן – ראש השנה למלכים ולרגלים, באחד באלול – ראש השנה למעשר בהמה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: באחד בתשרי. באחד בתשרי – ראש השנה לשנים, ולשמיטין, וליובלות, לנטיעה, ולירקות. באחד בשבט – ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים: בחמשה עשר בו.

2. ר' עובדיה מברטנורא מסכת ראש השנה פרק א משנה א

ראש השנה לאילן – לענין מעשר פירות שאין מעשרין פירות אילן שחנטו קודם שבט. על שחנטו לאחר שבט, דבאילן אזלינן בתר חנטה. אי נמי נפקא מיניה לענין שנה שלישית של שמיטה שנוהג בה מעשר עני, שאותן פירות שחנטו מר"ה של שנה שלישית עד שבט דנין אותן כפירות של שנה שניה שעברה ונוהג בהן מעשר ראשון ומעשר שני, ומשבט ואילך נוהג בהן מעשר ראשון ומעשר עני:

3. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יד עמוד א

באחד בשבט ראש השנה לאילן. מאי טעמא? אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: ... אף על פי שרוב תקופה מבחוקן, הואיל ויצאו רוב גשמי שנה.

4. רש"י מסכת ראש השנה דף יד עמוד א

הואיל ויאלו רוב גשמי שנה – שכבר עבר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רציעה ועלכ השקף באילנות, ונמלאו הפירות חונטין מעתה.

5. שולחן ערוך אורח חיים סימן קלא סעיף ו

נהגו שלא ליפול על פניהם ... בט"ו בשבט

6. משנה ברורה סימן קלא ס"ק לא

(לא) בט"ו בשבט – שהוא ר"ה לאילנות ונוהגין האשכנזים להרבות אז במיני פירות של אילנות:

Approach #1:

7. ספר זכר דוד מאמר שלישי דף תש"ז בא"ד ומורי ז"ל

זהם הזכרים ונעשים לתקן פגם הברית, כמו שנתבאר. ומורי ז"ל היה אומר לכון באכילת פירותיהן לתקון חטא אדם הראשון אשר חטא בפירות האילן, פי אף כי כל ימי שנה כל כוונתנו לתקן זה, מ"מ חביבה מצוה בשעתה, זה היום תחלה וראש לפירות האילן. ואשר להיות כבר הודענו בכמה מקומות, כי יש בכח הדבור להיות מעורר כח מדות העליונות להאיר באור מופלא יתר גרול מאד, להשפיע שפע רצון ברכה וגדבה בכל העולמות, על כן נכון להנותם לפני אכילת כל פרי ופרי, בסוד שורשו הבא בספר הוודד ובתקונים בקצת מהם לעורר שרשיהן למעלה, עיין שם.

8. בראשית פרק ג

(ו) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל:

6. And the woman saw that the tree was good for food and that it was a delight to the eyes, and the tree was desirable to make one wise; so she took of its fruit, and she ate, and she gave also to her husband with her, and he ate.

9. בראשית פרק ג

(יז) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך:

17. And to man He said, "Because you listened to your wife, and you ate from the tree from which I commanded you saying, 'You shall not eat of it,' cursed be the ground for your sake; with toil shall you eat of it all the days of your life.

10. בראשית רבה (וילנא) פרשה ה

תני בשם ר' נתן ג' נכנסו לדין וד' יצאו מחויבין, ואלו הן אדם וחיה ונחש נכנסו לדין, ונתקללה הארץ עמה, שנאמר (בראשית ג) ארורה האדמה בעבורך, שתהא מעלה לך דברים ארורים,

11. ספר מסילת ישרים פרק א

ואם תעמיק עוד בענין תראה כי העולם נברא לשימוש האדם. אמנם הנה הוא עומד בשיקול גדול. כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל, ומקלקל העולם עמו. ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו.

12. ספר מסילת ישרים פרק א

נמצינו למדים, כי עיקר מציאות האדם בעולם הזה הוא רק לקיים מצוות ולעבוד ולעמוד בנסיון, והנאות העולם אין ראוי שיהיו לו אלא לעזר ולסיוע בלבד לשיהיה לו נחת רוח וישוב דעת למען יוכל לפנות לבו אל העבודה הזאת המוטלת עליו.

Approach #2:**13. דברים פרק כ**

(יט) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדה עליו גרון כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור:

19. When you besiege a city for many days to wage war against it to capture it, you shall not destroy its trees by wielding an ax against them, for you may eat from them, but you shall not cut them down. Is the tree of the field a man, to go into the siege before you?

14. רמב"ן דברים פרק כ פסוק יט

אם כן, פירוש הפרשה לדעתם, שהזהירה תורה לא תשחית את עצה לכרות אותם דרך השחתה שלא לצורך המצור, כמנהג המחנות. והטעם, כי הנלחמים משחיתים בעיר וסביב הארץ אולי יוכלו לה ... ואתם לא תעשו כן להשחיתה, כי תבטחו בשם שיתן אותה בידכם. כי האדם עץ השדה הוא, ממנו תאכל ותחיה, ובו תבוא העיר מפניך במצור, לומר אתה תחיה ממנו אחרי שתכבוש העיר, וגם בהיותך כמחנה לבא מפניך במצור תעשה כן.

15. ספר זכר דוד מאמר שלישי דף תש"ה ד"ה איכו

איכן השתא ד"פה אמרו רז"ל לקדושי יום ט"ו בשבט הנקרא ר"ה לאילנות, מלבד מ"ש הר"ב טוד ברקת בסימן תקע"ב, שנקרא (ר"ה לאילנות ולא) ראש השנה לאילן [ולא ר"ה לאילנות], לאשמועינן שהוא ראש השנה לכל איש ישראל, כי האדם מכונה לאילן שנאמר כי האדם עץ השדה, וכן אמרו רז"ל על פסוק עץ מאכל, עד כאן.

16. שמות פרק טו פסוק ח

וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים קפאו תהמת בלב ים:

8. And with the breath of Your nostrils the waters were heaped up; the running water stood erect like a wall; the depths congealed in the heart of the sea.

17. ספר מסורה

שנים במסורה: „בזעת אפך תאכל לחם“, „וברוח אפך נערמו מים“, שקשין מזונותיו של אדם כקריעת ים־סוף.

18. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ב עמוד א

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: וקשין לזווגן כקריעת ים סוף

19. ר' ישראל מרדכי

, שכתוב „וישב הים לפנות בוקר לאיתנו“ ודרשו חז"ל: לתנאו. פירוש: כשנברא הים התנה הקב"ה עמו שיהיה עליו אי־פעם לשנות את טבעו, לפנות את הדרך לבני ישראל, ולחזור למסלולו. הראו לים, איפוא, את נשמות ישראל ואמרו לו: „כשיבואו אלה לפניך, תפנה להם את הדרך“. משהגיעו אל הים ישראל הפדויים, היוצאים ממצרים ונשמותיהם עכורות מקושי השעבוד, וגופותיהם אכולים אבק העבודה, סרב הים להיבקע לפניהם, טען, לא את אלה הציגו לפני בשעה שנבראתי, אלא נשמות מאירות כשמש. לכן היה צורך להכריחו שייבקע בפניהם.